
Open forum

Leven en werken in de weegschaal

Een debat over arbeid en participatie binnen de actieve welvaartsstaat

“De uitbouw van de actieve welvaartsstaat wordt het centraal objectief van het economisch en sociaal beleid van deze regering. Een actieve welvaartsstaat zorgt niet alleen voor uitkeringen, maar investeert vooral in mensen, in hun opleiding, hun vorming, hun werk. Mensen die over een job beschikken verwerven niet alleen een inkomen maar ook een plaats in de maatschappij... Een hogere werkgelegenheidsgraad zorgt bovendien voor een bredere en stabielere basis voor het financieren van de sociale zekerheid...”

Zo beschreef Guy Verhofstadt in het Federaal Parlement de basisuitgangspunten van de actieve welvaartsstaat bij het aantreden van zijn parase coalitie.

Dat er wat schort met de participatie aan de arbeidsmarkt wordt duidelijk met één blik op de kerncijfers die Seppe Van Gils (Steunpunt WAV) verzamelde: Vlaanderen kent een samengedrukte loopbaan, in de jongste en oudste leeftijdsklassen ligt het aandeel werkenden in de bevolking beneden de Europese scores. In de middelste leeftijdsgroep zitten we in de kop van het Europese peloton. Omgerekend in voltijdse equivalenten werken we zelfs niet alleen met meer, maar ook meer uren in de week dan onze Europese burens.

Er zal dus wel iets moeten veranderen aan het participatiepatroon. Is het project ‘de actieve welvaartsstaat’ daarvoor de goede weg? Zijn de uitgangspunten en basisdoelstellingen wel realistisch en haalbaar?

Tijd voor een debat, zo dacht de redactie. Als opener voor het debat zochten we inspiratie in een recent boekje van Jacques Van Hoof, ‘Werk, werk, werk?’. Daarin staat de auteur stil bij de vaststelling dat betaalde arbeid een minder centrale plaats krijgt in het leven van veel mensen en dat van jong tot oud werkenden op zoek zijn naar mogelijkheden om een beter evenwicht te bewerkten tussen werken, leren, zorgen en ontspannen. Deze vaststelling maakt het realiseren

van de basisoptie van de actieve welvaartsstaat – het verhogen van de arbeidsmarktparticipatie – niet evident.

We bezorgden enkele kritische geesten en pennen dit boekje voor een reflectie over deze vaststelling én voor een kritische evaluatie van het project ‘actieve welvaartsstaat’ en de weg die tot nu toe is afgelegd. We selecteerden onze auteurs niet alleen op kritische pen en ingesteldheid. We zochten beleidsmakers (Frank Vandenbroucke en Fons Leroy), wetenschappers ervaren in beleidsonderzoek rond sociale zekerheid (Bea Cantillon), tijdsbesteding (Ignace Glorieux) en arbeid en onthaasting (Dirk Geldof) en we legden de stelling van Jacques Van Hoof voor aan een syndicalist met jaren beleids- en onderhandelingservaring (Gilbert De Swert).

Minister Frank Vandenbroucke stelt het scherp: de kortste professionele loopbanen in Europa kunnen

niet blijven samengaan met de beste sociale zekerheid van Europa. Het verhaal van de actieve welvaartsstaat is daarom nog lang niet af, het is ook geen verhaal over 'meer werken' of 'langer werken' maar over 'anders gaan werken'. We moeten streven naar een ontspannen actieve welvaartsstaat met een arbeidsbestel dat mensen makkelijk moet toelaten in en uit de arbeidsmarkt te stappen om zorgtaken op te nemen, zichzelf bij te scholen of even bij te tanken.

Ook Fons Leroy, kabinetschef van Vlaams Minister voor Werkgelegenheid Landuyt beklemtoont dat de actieve welvaartsstaat nog lang niet k(nock)-o(ut) is, het gaat immers om een geleidelijke transformatie. De actieve welvaartsstaat is ook nog niet ok, tal van institutionele flankerende maatregelen rond bijvoorbeeld loopbaanbegeleiding dienen nog uitgevaardigd om een ontspannen arbeidsbestel in een gulzige welvaartsstaat te realiseren.

Bea Cantillon (UA-UFSIA) vraagt in het debat over de actieve welvaartsstaat aandacht voor de stem en problematiek van de laaggeschoolde vrouwen: wat is hun arbeidswens, en hoe kan de informele zorgarbeid waarvoor zij veelal voor anderen instaan op de arbeidsmarkt geduwd worden en tegen welke prijs?

De vrouwen staan ook centraal in de reflectie van Ignace Glorieux (VUB): zij be(t)palen de balans die we zoeken tussen de werksfeer en de andere levenssferen. In de vage krijtschetsen die er bestaan rond de hertekening van de levensloop is er niet alleen nog geen alternatief voor de coördinerende rol van de (huis)vrouwen, er is ook nog geen se-

rius teken(en denk)werk geleverd over de levensloop op zich, het kan er nog alle kanten mee uit...

De kant die de actieve welvaartsstaat opmoet is voor Dirk Geldof (Agalev-studiedienst) duidelijk: deze van de pluri-actieve maatschappij, waarin de duurzame (en ecologisch verantwoorde) combinatie van engagementen in de verschillende levenssferen het einddoel is.

Gilbert Deswert (ACV-studiedienst) ziet een andere 'derde' weg, deze van de productiviteitsverhoging, het enige objectief een intelligente economie waardig is minder werken voor de goederen en diensten die we nodig hebben.

In zijn reactie gaat Jacques van Hoof in op alle door de auteurs gesignaleerde hindernissen op het parcours naar een ontspannen arbeidsbestel binnen een actieve welvaartsstaat. Hij stelt dat we het begrip arbeid anders en breder zullen moeten definiëren en merkt terecht op dat geen enkele auteur ingaat op de rol van de werkgevers in de realisatie van een actieve welvaartsstaat. Nochtans hebben zij het laatste woord, zij moeten zorgen voor de jobs.

Ook in dit OVER•WERK debat krijgen zij het laatste woord: Mark Andries (VEV-studiedienst) geeft in 'Het laatste woord' een antwoord op alle ingestuurde bijdragen. Hij stelt dat het arbeidsbestel nood heeft aan meer vrije werktijd...

*Peter van der Hallen
Steunpunt WAV*